

Dom a obchod Deutschovcov. Pred ním majiteľ Žigabáči s predavačmi. V okne jeho dcéra Irena. [Fotoarchív P. Gemeinera]

Spomienky na rodinu Deutschovcov

Rád sa vraciam do obdobia, keď som sa ako päť ročný, prisťahoval s rodičmi z Bratislavy do ich rodného mesta Banskej Štiavnice. K mojím najmilším spomienkam patria spomienky na rodinu Deutschovcov. Bola to naša jediná rodina, ktorá nám v Štiavnicí po vojne ostala. Žigabáči bol mamin strý-

ko a jeho syn Jožko mamin bratanec. Najpozoruhodnejšou osobnosťou bol pre mňa Žigabáči. Jeho láskavosť a srdečnosť voči mne ako dieťaťu si teraz vysvetľujem aj tým, že počas vojny stratil svojho jediného vnuka Ďurka spolu so svojou dcérou Irenkou. Žigabáčiho si pamätám ako elegantného, stále upraveného, vždy v obleku, ako zo škattulky. Keď si spomeniem na ich byt na 1. poschodí v Deutschovskom dome, vybaví sa mi obrovský tkáčsky stav na tkanie koberec. Z rozprávania viem, že na ňom tkávala Linanění, manželka Žigabáčiho. Jeho syn ujo Jožo tiež vedel na ňom tkať. Dôkazom toho boli krásne gobelíny, ktoré viseli na stenách v jedálni. Už príchod ku Deutschovskému domu bol pre mňa zážitkom, keď už pár domov nižšie sa ozývalo rozhlasové vysielanie Rádia Slobodná Európa sprevádzané silnými rušičkami. Úsmevné na tom bolo to, že môj otec si neustále doberal Žigabáčiho otázkou, či už hlásili, kedy príde Eisenhower a vráti mu obchod. Žigabáči totiž v tom čase ešte stále veril, že prídu Američania a vrátia sa staré časy. Počas návštev u nich bolo mojou najobľúbenejšou zábavou behanie popred domom a naháňanie holubov, ktorých tam bolo v tom čase habadej a sadali aj na okná deutschovského domu. Nech som sa akokoľvek snažil nejakého živého holuba chytiť, nikdy sa mi to nepodarilo. To Žigabáčiho inšpirovalo a nahovoril mi, že keď holubovi nasypem na chvost soli už viac nevzlietne a polahky ho chytím. A za odmenu niečo dostanem. Čo bolo viac treba 6-ročnému decku. Vyfasoval som kilo soli a lietal pred domom ako blázon. Až potom som si všimol, že z okien ma pozorujú a zabávajú sa, ale pomsta na seba nenechala dlho čakať. Chodievali sme príležitostne do Grandu so Žigabáčim obedovať – bol som príšerne zlý jedák. Žigabáči v jednej slabej chvíli prehlásil, že ak budem celý týždeň riadne jesť, kúpi mi bicykel. Zobral som tú stávkú úplne vážne a jedol ako som len vládol. Po týždni som usúdil, že som podmienku splnil. Pobral som sa do obchodu oproti Deutschovského domu, k pánovi Fuskovi a prehlásil, že si idem po bicykel, ktorý mi môj strýko Žiga naisto slúbil kúpiť. Pán Fusko chvíľu na mňa kukal, ale po ubezpečeniach, že je to pravda mi bicykel dal. Vyzbrojený detským bicyklom Pionier som hrdo kráčal domov, lebo bicyklovať som sa ešte nevedel a hodnú chvíľu trvalo, kým som sa to na škvárovom ihrisku a dole kopčekom k Bryndziarni naučil. To ale nebol koniec. Neuplynuli ani štyri roky, keď som pri trekovaní povrazníckeho kopca ku garážam ČSAD parádne preletel ponad potok a pristál rozplasnúť na hradskej. Keď som sa prebral k vedomiu, nielenže mi niečo v ústach chýbalo – predné zuby – ale odniesol si to aj bicykel. Trochu som ho poopravoval, vymenil vidlice, opravil osmičky a fujazdil na ňom ďalej. Poflakovaný bicykel sa nepáčil ujovi Jožovi a k narodeninám mi kúpil funkľ novú dámsku Esku. Tá ale dlhého trvania nemala – zanedlho som ju predal tete Jankovičovej z Hôrky. Ale to už je iná história. Tú láskavosť a srdečnosť po otcovi zdedil ujo Jožo zaujímali ho tiež moje koničky a tak, ako som od jeho otca Žigabáčiho dostal prvý bicykel v živote, tak od neho som neskôr dostal moje prvé tranzistorové rádio Doris.

Svoju láskavosť a úprimný vzťah ujo Jožo preniesol aj na mojich synov. Bol k nim veľmi pozorný, z každého stretnutia s nimi sa tešil. Aj oni si ho veľmi obľúbili a pri každej návšteve Štiavnice, pri pohľade na Deutschovský dom, na neho s láskou spomínajú.

Peter Gemeiner

Jozef Deutsch s manželkou a uprostred malý Peter Gemeiner, za ním jeho mama. [Fotoarchív P. Gemeinera]